

Zuid-Afrikaanse vleesveehouder Mornay Verster: 'Ik speen het liefst op tachtig procent van het gewicht van de moeder'

Het hele jaar in het veld

Een niet al te grote koe die elk jaar kalft en die zich goed kan redden in het veld. Dat is het fokdoel van Mornay Verster, in 2012 uitgeroepen tot meest progressieve brangusfokker van Zuid-Afrika. De Zuid-Afrikaanse vleesveehouder besteedt veel tijd aan het bijhouden van data, zoals geboortewicht en groei.

tekst Inge van Drie fotoimpressie www.veeteeltvlees.nl

Voor Europeanen is het even wennen. Om de veiligheid te garanderen – niet zelden vinden op het Zuid-Afrikaanse platteland berovingen plaats – omringen manshoge hekken de boerderij van vleesveehouder Mornay Verster in Tweespruit. Twee gevaarlijk ogende waakhonden houden de wacht achter het hek. Melkveebedrijven zijn er amper in dit uitgestrekte, dor ogende gebied dat op 1700 tot 2200 meter boven zeeniveau ligt, vleesveebedrijven des te meer. Het zijn extensieve bedrijven, ook dat van Mornay Verster. De Zuid-Afrikaanse vleesveehouder runt in Tweespruit, zo'n honderd kilometer ten oosten van Bloemfontein en op veertig kilometer afstand van Lesotho, een bedrijf met 5000

hectare. Zijn veestapel bestaat uit 800 koeien, 400 stuks jongvee en zo'n 150 stieren.

Vanaf het erf van Verster zijn hoge bergen zichtbaar, die van de lokale bevolking opvallende namen kregen. 'Hoepelrok' bijvoorbeeld, naar de vorm van de berg, en 'mensetende berg' – volgens de overlevering woonden er vroeger kannibalen. Twintig jaar boert Verster al op deze locatie. Allerlei rassen probeerde hij in die tijd uit, maar inmiddels heeft hij zijn hart verpand aan het brangusras. 'Tot eind jaren negentig had ik gewoon een commercieel bedrijf. Ik gebruikte stieren van allerlei rassen en mijn dieren waren niet geregistreerd in het stamboek. Ik wilde in de eerste plaats kalve-

ren fokken die op het moment van spenen goed te verkopen waren. Maar de resultaten waren wisselend. In 1998 kocht ik de eerste brangusstier. Wat was ik onder de indruk van de nakomelingen van die stier.'

Hoornloos ras

Langzamerhand breidde Verster het aantal brangusdieren uit. Nu bestaat zijn veestapel uit honderd procent zuivere, stamboekgeregistreerde brangusdieren. 'Brangus is een ras dat bestaat uit vijf achtste deel angus- en drie achtste deel brahmanbloed. De dieren kunnen zowel rood als zwart zijn. Zelf geef ik de voorkeur aan rood, maar in Amerika en Brazilië zie je vooral zwarte brangussen', doceert Verster.

Het ras is volgens de vleesveehouder uitstekend geschikt voor de sobere leefomstandigheden in Tweespruit. De dieren verblijven het hele jaar in het veld en moeten op gras kunnen overleven. Bijvoeren doet Verster amper. Hooguit krijgen de dieren in de winter een beetje extra eiwit. Ook moeten ze om kunnen gaan met temperatuurschommelingen. 'Het kan in dit deel van Zuid-Afrika min tien worden, maar ook 35 graden. En tussen de dag- en de nachttemperatuur

Mornay Verster

In het Zuid-Afrikaanse Tweespruit houdt Mornay Verster 800 branguskoeien. Jaarlijks verkoopt hij op een eigen veiling 230 dieren.

Zuid-Afrika

Aantal koeien:	800
Ras:	brangus
Aantal hectare:	5000
Aantal kalvingen/koe:	8 tot 12

kan zomaar twintig graden verschil zitten', geeft Verster aan.

De veehouder omschrijft zijn koeien als geharde dieren, die weinig arbeid vergen en zichzelf goed kunnen redden. 'Ze kunnen prima het hele jaar in het veld zijn en op gras leven. De kalfjes zijn vrij klein als ze geboren worden – ze wegen zo'n 32 kilo – maar groeien snel. Bovendien zijn ze hoornloos en hebben ze een gladde, dikke huid, waardoor ze goed bestand zijn tegen bijvoorbeeld teken.'

Meest progressieve fokker

Zelf streeft Verster naar niet al te grote koeien, die elk jaar kalven. 'Ik geef de

Dagelijks checken medewerkers te paard alle dieren

voorkeur aan koeien die gemiddeld van formaat zijn. Dat is economisch beter; dan hebben de dieren minder voer nodig. Bovendien bewegen lichtere dieren beter.' Wel ziet Verster graag kalveren die snel groeien. Hij pakt er een papier bij. 'Ik speen de kalveren op ongeveer acht maanden. Kijk, dit stiertje zat op het moment van spenen op tachtig procent van het gewicht van de moeder. Het kalf woog 345 kilo, de moeder 428 kilo. Dat zie ik graag.'

Cijfers heeft Verster snel paraat. Hoe groot de veestapel ook is, de vleesveehouder besteedt veel tijd aan het bijhouden van data. Zo wordt elk kalf bij ge-

boorte gewogen en krijgt het binnen twee dagen een oormerk. Die accurate registratie is een van de redenen waarom Verster in 2012 is uitgeroepen tot meest progressieve brangusfokker van Zuid-Afrika.

Gebrekkig gebit

Verster streeft ernaar dat de meeste koeien vroeg in het voorjaar kalven. 'Dan is de grasgroei op zijn best', geeft de vleesveehouder als verklaring. Half november – in Zuid-Afrika is het dan voorjaar – doet Verster een stier bij de koeien. Elke stier heeft een groep van ongeveer 25 koeien. Na twee maanden

Op gras moeten de dieren kunnen overleven; bijvoeren doet Verster amper

maakt de stier plaats voor een andere stier. 'Stel dat de eerste stier kampt met vruchtbaarheidsproblemen, dan kan de tweede stier alsnog de koeien drachtig maken.' In maart wisselt Verster nogmaals van stier. Bij het jongvee is na die tijd 95 procent van de dieren drachtig en ook van de koeien wordt zo'n negentig procent opnieuw drachtig. 'Het lastigst drachtig te krijgen zijn de vaarzen; daar haal ik ongeveer 75 procent.'

Veruit het grootste deel van de koeien wordt drachtig via natuurlijke dekking, maar het plan is om dit jaar 150 dieren te insemineren. Afgelopen jaar kwam het daar vanwege tijdgebrek niet van. 'Het voordeel van insemineren is dat ik andere genetica kan gebruiken. De stieren die daaruit geboren worden, kan ik eventueel zelf drie tot vier jaar inzetten.' De koeien gaan lang mee. 'Gemiddeld geven ze acht tot twaalf kalveren. Mijn oudste koe is van 1998.'

Problemen met het gebit zijn naast vruchtbaarheid de belangrijkste afvoer-

reden. 'Elk jaar check ik bij alle dieren het gebit. Hoe harder en stengelijker het gras, hoe sneller de tanden slijten.'

Windmolens pompen water op

Beschimmelde ronde hooibalen liggen her en der verspreid over het erf. 'Van binnen zijn ze nog mooi groen', geeft Verster aan. 'Ik bewaar ze als appeltje voor de dorst voor slechte tijden.' Voor tijden van droogte bijvoorbeeld, want water is in Tweespruit schaars. Normaal gesproken valt er zo'n 600 tot 700 millimeter water per jaar, maar in 2012 bleef de teller steken op 370 millimeter.

Naar stallen is het vergeefs zoeken. De koeien van Verster lopen het hele jaar in groepen in het veld. Dagelijks checken medewerkers van Verster te paard alle dieren. Ook controleren ze de watervoorziening. Vanwege gebrek aan elektriciteit gebruikt Verster windmolens die het water gemiddeld van vijftig tot zestig meter diepte oppompen.

De veehouder start zijn pick-up om een

aantal groepen te laten zien. Al stuitend rijdt Verster het veld in. Intussen wijst hij naar struisvogels en naar een steenbok die iets verderop een veilig heenkomen zoekt. Hij houdt stil bij een koppeltje tweejarige stieren, die loom om zich heen kijken. Verster bekijkt ze kritisch.

'Later dit jaar verkoop ik er een aantal. Ik zie graag stieren met een mooie kop, dito wenkbrauwen en een brede bek. Dieren met een brede bek hebben veel minder happen gras nodig om zich vol te eten dan dieren met een smalle bek. Ook geef ik de voorkeur aan stieren met veel ruimte tussen de voorbenen en een scrotum met een omvang van minstens 39 centimeter.'

Jaarlijkse veiling

Sinds 2011 organiseert de vleesveehouder jaarlijks in het voorjaar een veiling op zijn bedrijf, net voor het dekseizoen van start gaat. Dan verkoopt hij zo'n 200 vrouwelijke en 30 mannelijke dieren. 'Mijn missie is om iedereen de mogelijkheid te geven om het beste fokmateriaal te kopen dat er is.' Ook verkoopt hij stieren op nationale veilingen. 'Het blijft lastig om te bepalen welke stieren ik zelf houd en welke ik verkoop. Maar ik zie het verkopen van stieren op nationale veilingen als mooie reclame voor mijn bedrijf. Zo hoop ik mensen naar m'n eigen veiling te lokken.'

Voordat Verster zijn stieren als ze drie jaar oud zijn verkoopt, heeft hij ze eerst al een seizoen op zijn eigen bedrijf dekdiens laten doen. 'Zo weet ik wat ik verkoop. We weten hoe de vruchtbaarheid van de stier is en hoe zijn nakomelingen eruitzien.'

Bij zijn vrouwelijke dieren is Verster minder streng. 'Zo'n vijf procent selecteer ik ertussenuit op het moment van spenen. Bijvoorbeeld omdat ze een tijgervel hebben of kleine, loszittende hoorns. Het is veel moeilijker om een goede stier te fokken dan een goede koe.'

Export naar Zuid-Amerika

Verster hoopt dat het qua vermarkting niet blijft bij Zuid-Afrika alleen. Hij wil in de toekomst ook dieren afzetten in het buitenland; met dat doel zette hij recent een eigen website op. Al meerdere keren reisde de vleesveehouder naar andere landen waar brangusfokkers actief zijn. Hij was al eens op het World Brangus Congres in Australië en bezocht in 2012 ook Zuid-Amerika. 'Zuid-Afrika kan vee exporteren naar Zuid-Amerika. Het zou mooi zijn als ik daar op termijn van kan profiteren.' |

Vlakbij de boerderij ligt een groot regenreservoir

